

Lomake uuden säteilylain hallituksen esityksen kommentointia varten

Kommenttoija: Työ- ja elinkeinoministeriö, energiaosasto		pvm: 16.1.2017	
Organisaatio: Työ- ja elinkeinoministeriö		Perustelut	
Kommentin numero	Luku, sivun nro/§	Yleinen kommentti/ Ehdotus uudeksi tekstiksi/ Yksittäinen korjaus	Perustelut
1	s. 32, 47/ 5 §	Jaksossa 'jätehuoltomaksut' otsikko ei vastaa täysin sisältöä. Radioaktiivista jätettä koskeva teksti ja perustelu tulisi tarkistaa suhteessa 5 §:n 12) kohdan radioaktiivisen jätteen perusteluihin. Sivun 32 perusteluissa todetaan, että radioaktiivisen jätteen määritelmää täsmennettäisiin, mutta varsinainen määritelmäsäännöksen perusteluissa todetaan sivulla 47, että määritelmä on asiasisällöltään sama kuin kumottavaksi ehdotetun säteilylain 10 §:n 1 momentissa.	Radioaktiivisen jätteen määrittelyä koskeva jakso ja perustelut voisi olla tarpeen sisällyttää omaksi jaksokseen yleisperusteluissa ja vaikutusten arvioinnissa. Radioaktiivista jätettä koskeva tarkastelu koko HE:ssä tulisi käydä läpi, jotta radioaktiivisten jätteiden nykytila, mahdolliset ongelmakohdat sekä radioaktiivisten jätteiden sääntelyyn ehdotettavat muutokset kävisivät selkeästi ilmi esityksestä.
2	s. 45 / 4 §	Suhde ydinenergialakiin on ehdotetussa muodossa ongelmallinen, koska se on muotoilultaan poissulkeva. Mikäli poissulkeva muotoilu säilytetään, muotoiluun lisätä selkeyden vuoksi seuraava lisäys:	Nykyisessä säteilylaissa suhteesta ydinenergialakiin on säädetty seuraavasti: ”Ydinenergian käytöstä on säädetty ydinenergialain (990/87). Ydinenergian käyttöön sovelletaan kuitenkin myös, mitä tämän lain 2 §:ssä [periaatteet] ja 9 luvussa [säteilytyö] on säädetty.”
2a	s. 45 / 4 §	Tätä lakia ei sovelleta ydinenergiain (990/1987) tarkoitettuun ydinenergian käyttöön, ellei ydinenergiain toisin säädetä. Perusteluissa (s. 45 4 §:n perusteluiden ensimmäinen kappale) olisi hyvä avata ne mainitut ydinaineet ja ydinjätteet, jotka eivät vähäisen ainemääränsä vuoksi kuuluu ydinenergiain soveltamisalaan esimerkinomaisesti.	
3	s. 86 / 57 ja 58 §	57 ja 58 §:n suhdetta perusteluissa olisi selkeytettävä, jotta ei jää epäselväksi, missä ja miten vastuusta kuljetusvahingosta on säädetty.	Turvallisuusluvanhaltijalle on 58 §:n perusteluiden mukaan säädetty 1 momentissa ankara vastuu kuljetusvahingosta, jos hän on laiminlyönyt 57 §:ssä tarkoitettua velvollisuudet. Ankaruutta vastuu on tuottamuksesta riippumatonta vastuuta, mutta perustelut

			<p>eivät kaikilta osin tue tätä ankaran vastuun määrittelyä.</p> <p>58 §:n 1 momentin perusteluista saa sen käsityksen, että turvallisuusluvanhaltija ei olisi vastuussa kuljetusvahingosta, jos on huolehtinut 57 §:ssä tarkoitetuista velvoitteistaan. TEM:n näkemyksen mukaan näiden kahden säännöksen välinen suhde tulisi selkeyttää, jotta ei synny tilannetta, jossa vastuun kohdistuminen olisi epäselvää. 57 §:n perusteluissa tulisi siten avata vastuun kohdentumista radioaktiivisen aineen kuljetuksessa muussa kuin 58 §:n tarkoittamassa tilanteessa.</p> <p>Lisäksi 58 §:n 3 momentin vastuusta vapauttaminen on perustelujen valossa ongelmallinen. Perusteluissa todetaan, että ankarasta vastuusta voitaisiin vapautua myös asianosaisten välisellä sopimuksella. Perusteluista ei kuitenkaan käy ilmi, mistä sopimuksesta ja kenen asianosaisten välillä vastuusta voitaisiin sopia toisin. Perusteluja tulisi täsmentää näiltä osin.</p>
4		<p>Ydinjättedirektiivi 2011/70/Euratom edellyttää jäsenvaltion luovan kansallisen toimintapolitiikan, -kehyksen sekä -ohjelman radioaktiivisen jätteen sekä ydinjätteen huollosta (artiklat 4, 5 ja 11). Ydinenergialakiin valmistellaan ehdotusta säännökseksi ydinjätehuollon ohjelmasta sekä toimintakehyksestä. Ydinjättedirektiivi koskee sekä radioaktiivisia jätteitä, joista on säädetty säteilylaissa että ydinjätteitä, joista on puolestaan säädetty ydinenergialaisia; tästä syystä myös säteilylakiin tulisi lisätä säännös kansallisen kehyksen ja radioaktiivisten jätteiden huoltoa koskevasta ohjelmasta.</p>	
5	s. 64-65 / 24 § ja 28 §	<p>Säteilyturvallisuusvastaavan ja asiantuntijoiden suhdetta tulisi täsmentää perusteluissa</p>	<p>24 §:n ehdotetun säteilyturvallisuusvastaavan ja 28 §:ssä ehdotetun asiantuntijan suhdetta tulisi täsmentää. Säteilyturvallisuusvastaavaa koskeva sääntely on täsmällistä, mutta jos toiminnanharjoittajalla on vastaava velvollisuus käyttää asiantuntijaa, laissa tulisi olla</p>

			<p>täsmällisesti ne edellytykset, joiden täytyessä kyseinen velvollisuus olisi täytetty. Nyt perusteluissa jää asiantuntijaa koskevan säännöksen osalta auki, millöin velvollisuus olisi katsottava täytetyksi. Säteilyturvallisuusasiantuntijan on perusteluissa (s. 64) katsottu voivan muodostua myös asiantuntijaryhmästä, mutta toisaalla perusteluissa (s. 65) on todettu, että säteilyturvallisuusasiantuntijan tunnustaminen olisi henkilökohtaista. Säteilyturvallisuusasiantuntijan pätevyyyden henkilökohtaisesta luonteesta johtuen asiantuntijaryhmän muodostamista koskevia perusteluja s. 64 on syytä täsmentää siten, että säteilyturvallisuusasiantuntijan rooli ja määritelmä olisi selkeä.</p>
6	66 §	Termi 'Vapauttamisraja' olisi syytä määritellä laissa.	<p>'Vapauttamisraja' on määritelty säteilyturvallisuusdirektiivin 4 artiklan 11) kohdassa. Lisäksi 'vapauttamisraja' on käytetty lakiluonnoksen 64 sekä 65 §:ssä 66 §:n lisäksi, mistä syystä määritelmän lisäksi olisi tarpeen. Ydinenergialakiin on tarkoitus tehdä viittaus vapauttamisrajoihin, joten erillinen määritelmäsäännös tai lisäys 66 §:n olisi tarpeellinen myös tästä näkökulmasta.</p>
7	38 §	Termi 'Vapaaaraja' olisi syytä määritellä laissa.	<p>'Vapaaaraja' on määritelty direktiivin 4 artiklan 34) kohdassa. Kaikkia direktiivin määritelmiä ei ole tarkoituksenmukaista saattaa osaksi kansallista lainsäädäntöä, mutta 'vapaaaraja' on sen merkityksen vuoksi termi, joka tulisi olla yksiselitteisesti määritelty.</p>
8	s. 72 / 39 §	Vakuuden asettamisen laajennus on positiivinen muutos. Vakuuden määrä, ottaen huomioon vakuuden tarkoitus, on kuitenkin oma kysymyksensä.	<p>Perusteluissa (s. 72) vakuuden asettamista on perusteltu sillä, että vakuuden asettamisella varmistetaan, että toiminnasta syntyneet radioaktiiviset jätteet toimitetaan asianmukaiseen loppusijoitukseen tai tehdään muuten vaarattomaksi. Vakuutta voitaisiin käyttää myös ympäristön puhdistustoimenpiteistä johtuvien kustannusten kattamiseen, jos puhdistamistoimet ovat tarpeellisia. TEM huomauttaa, että radioaktiivisten jätteiden</p>

			<p>loppusijoitusta ei ole Suomessa lopullisesti ratkaistu. Jos vakuuden tarkoituksena on perusteluiden mukaan 'varmistua, että umpilähteet toimitetaan asianmukaiseen loppusijoitukseen', muotoilusta voi saada käsityksen, että vakuudella varauduttaisiin loppusijoituksen kustannuksiin. Näitä kustannuksia ei kuitenkaan voida ennakoida, koska loppusijoitus on radioaktiivisten jätteiden (korkea-aktiivisten umpilähteiden) osalta edelleen ratkaisematta, kuten yllä on todettu. Vakuuksien määrää liittyy siten kahtalainen ongelma: joko vakuudet eivät ole riittävät loppusijoituksen näkökulmasta, tai ne voivat nousta toiminnanharjoittajan kannalta suuriksi.</p>
9	s. 89 / 61 §	<p>Toissijainen huolehtimisvelvollisuus – Valtion vastuu radioaktiivisten jätteiden vaarattomaksi tekemisestä on nykyistä säteilylakia vastaava velvollisuus. Perusteluissa (s. 89 ensimmäinen kappale), on todettu, että 'Jos palvelutarjontaa ei ole, toiminnanharjoittajat eivät käytännössä pysty täyttämään velvollisuuttaan huolehtia käytetyistä säteilylähteestä asianmukaisesti. Tällaisessa tilanteessa on tarpeen, että on olemassa menettely sille, että valtio huolehtisi jätteiden vaarattomaksi tekemisestä'.</p>	<p>TEM toteaa, että teoriassa tilanne on juuri, kuten perusteluissa on kuvattu. Tosiasiassa radioaktiivisten jätteiden käsittely ja loppusijoitus on kuitenkin ratkaisematta kansallisesti, eikä valtiolla ole toistaiseksi menettelyjä, prosesseja tai infrastruktuuria, joilla se huolehtisi jätteiden vaarattomaksi tekemisestä. Tästä syystä perusteluista voi saada väärän kuvan nykytilasta ja siihen liittyvistä haasteista. Se, että vastuu säädetään viimejaisesti valtiolle, ei takaa, että valtiolla olisi mekanismit vastuusta huolehtimiseksi.</p> <p>Perusteluissa on edelleen todettu (s. 89, 4 kappale), että 'tarkoitus on, että Säteilyturvakeskus huolehtisi jätteiden vaarattomaksi tekemiseen liittyvistä toimista[--]'. Säteilyturvakeskuksella ei toistaiseksi ole tähän tarpeellista infrastruktuuria eikä menettelyjä, vaan se on yksityisten toimijoiden (mm. ydinenergiain luvanhaltijoiden) varassa.</p>
10	s. 58 / 18 §	<p>Perusteluiden viittaus ydinenergiain 56 §:ssä säädettyihin neuvottelukuntiin tulisi korjata muotoon: [--]ydinenergiain 56 §:ssä säädetään Säteilyturvakeskuksen yhteydessä toimivasta ydinturvallisuusneuvottelukunnasta ja ydinalan turvajärjestelyjen neuvottelukunnasta.</p>	

